

**PSZICHOLÓGIA ÉRETTSÉGI SZÓBELI VIZSGA
TÉMAKÖREI
2023.**

1. A PSZICHOLÓGIA, MINT TUDOMÁNY

A PSZICHOLÓGIA NAGY ISKOLÁI

**2. ÁLTALÁNOS PSZICHOLÓGIA: A LELKI MŰKÖDÉS ÁLTALÁNOS
TÖRVÉNYSZERŰSÉGEI**

AZ ÉSZLELÉS JELLEMZŐI

FIGYELEM, TANULÁS

AZ EMLÉKEZET

KOGNITÍV KÉPESSÉGEK

AKTIVÁCIÓS SZINT, MÓDOSULT TUDATÁLLAPOT, ALVÁS, ÁLOM

A MOTIVÁCIÓ

ÉRZELMEK

3. SZOCIÁLPSZICHOLÓGIAI ISMERETEK

A TÁRSAS MEGISMERÉS, A TÁRSAS KAPCOLATOK ALAKULÁSA

TÁRSAS VISELKEDÉS

NEMI IDENTITÁS ÉS NEMI SZEREP

A KOMMUNIKÁCIÓ

VONZALOM

ATTITŰD

A CSOPORT

SZEMÉLYKÖZI VONZALOM

AZ AGRESSZIÓ

4. FEJLŐDÉSPSZICHOLÓGIA

AZ ÖRÖKLÉS ÉS A KÖRNYEZET SZEREPE A FEJLŐDÉSBEN, KORAI KÖTŐDÉS

A SZEMÉLYISÉGFEJLŐDÉS ÁLLOMÁSAI

FEJLŐDÉSELMÉLETEK ÉS ÉLETKORI JELLEMZŐK

CSALÁDI SZOCIALIZÁCIÓ

**5. SZEMÉLYISÉGLÉLEKTANI ISMERETEK: SZEMÉLYISÉG FELFOGÁS,
SZEMÉLYISÉGJELLEMZŐK**

SZEMÉLYISÉG FELFOGÁS ÉS SZEMÉLYISÉGJELLEMZŐK

A SZEMÉLYISÉG MEGISMERÉSE

SZEMÉLYISÉGELEMÉLETEK

ÉNKÉP

MENTÁLIS EGÉSZSÉG ÉS BETEGSÉG FOGALMAI

A PSZICHOAKTÍV SZEREK JELLEMZŐI ÉS HATÁSAI

STRESSZ, MEGKÜZDÉS

PSZICHÉS BETEGSÉGEK

6. AZ ALKALMAZOTT PSZICHOLÓGIA TERÜLETEI

PSZICHOLÓGIA A MINDENNAPI ÉLET TERÜLETÉN

PSZICHOLÓGIA ÉRETTSÉGI SZÓBELI VIZSGA
„A” tételsor
2023.

1. A PSZICHOLÓGIA NAGY ISKOLÁI

Ismertesse a pszichológia nagy iskoláit (pszichoanalízis, behaviorizmus, humanisztikus, kognitív pszichológia)! Válasszon ki két iskolát, és nevezzen meg egy-egy jeles képviselőt, térjen ki az irányzat által használt legfontosabb fogalmakra és a terápiás alkalmazás lehetőségére!

2. AZ ÉSZLELÉS JELLEMZŐI

Mutassa be az érzékelés folyamatát! Határozza meg az észlelés fogalmát, ismertesse a hozzá kapcsolódó elméleteket! Mutassa be a látáson keresztül, hogyan valósul meg az észlelés két alapvető funkciója, a lokalizáció és a felismerés! Térjen ki a tanulás szerepére az észlelésben, konstanciákra, illúziókra!

3. A KOMPLEX TANULÁS, TANULÁSMÓDSZERTAN

Határozza meg a tanulás pszichológiai fogalmát, a tanulás különböző típusait! Mi a komplex tanulás lényege, milyen módokon valósulhat meg ez a tanulási forma? Ismertesse a komplex tanuláshoz kapcsolódó vizsgálatokat! Mivel foglalkozik a tanulásmódszertan? Ismertessen néhány mnemotechnikai módszert!

4. AZ EMLÉKEZET

Jellemezze a rövid távú és a hosszú távú memóriát, explicit és implicit emlékezetet, a kódolás, a tárolás és az előhívás fogalmai mentén! Milyen okai lehetnek a felejtésnek? Melyek az amnézia típusai?

5. MÓDOSULT TUDATÁLLAPOT, ALVÁS, ÁLOM

Mit értünk módosult tudatállapot alatt? Milyen szakaszokra bontjuk az alvást, mi jellemzi ezeket a szakaszokat? Hogyan értelmezik a különböző elméletek az álmok jelenségét? Milyen tudatváltozásokkal jellemezhető a hipnózis állapota? Ismertesse a hipnózis gyakorlati alkalmazásának lehetőségeit!

6. A PSZICHOAKTÍV SZEREK JELLEMZŐI ÉS HATÁSAI

Ismertesse a pszichoaktív szereket és azok rövid és hosszú távú hatásait! Hogyan jellemezhető a függőség, az addikció, a tolerancia és a szerabúzus kialakulásának folyamata?

7. SZEMÉLYISÉG ÉS SZEMÉLYISÉGELEMÉLETEK

Határozza meg a személyiség fogalmát! Mutassa be, hogyan értelmezik a személyiség összetevőit, illetve fejlődését a nagy személyiségelméletek, hasonlítsa össze a pszichoanalízis és a humanisztikus pszichológia személyiségképét!

8. A MOTIVÁCIÓ

Fejtse ki, hogyan függ össze a motiváció és a viselkedés! Határozza meg az alapvető, és a humánspecifikus motiváció fogalmát! Mutassa be Maslow szükségletpiramisát!

9. ÉRZELMEK

Mutassa be, hogyan értelmezik az érzelmek eredetét a különböző elméletek!

Melyek az alapérzelmek fajtái? Mi az érzelmek funkciója, milyen hatással vannak a viselkedésre?

10. STRESSZ, MEGKÜZDÉS

Hogyan értelmezzük a pszichológiai stressz fogalmát, milyen okai lehetnek? Milyen testi és lelki tünetekkel járhat a stressz? Milyen stressz kezelési módokat ismer?

11. AZ ÖRÖKLÉS ÉS A KÖRNYEZET SZEREPE A FEJLŐDÉSBEN, KORAI KÖTŐDÉS

Hogyan befolyásolja fejlődésünket az öröklés és a környezet? Mutassa be az anya-gyerek kapcsolat jellemzőit, a temperamentum fogalmát! Mi a kötődés jelentősége, milyen típusai vannak? Ismertesse az „idegen helyzet” teszt vizsgálatát! Milyen zavarai lehetnek a korai szocializációnak?

12. A SZEMÉLYISÉGFEJLŐDÉS ÁLLOMÁSAI

Erikson fejlődés lélektani elmélete alapján ismertesse az életkori periódusokat születéstől az élet befejezéséig, emelje ki azokban a legfontosabb pszichológiai sajátosságokat, szerezhető kompetenciákat!

A fiatal felnőtt, felnőtt, időskor közül az egyik választott szakaszon keresztül mutassa be, milyen jellemző történései vannak az adott időszakoknak! Milyen jelei, illetve tünetei lehetnek a fejlődésben bekövetkezett elakadásnak, krízisnek?

13. A SERDÜLŐKOR

Melyek a legfontosabb testi és pszichológiai sajátosságai a serdülőkornak? Milyen fejlődési feladatokat kell a serdülőnek megoldania? Ismertesse az identitás elérésének szintjeit, esetleges kríziseit!

14. A CSOPORT

Mutassa be a csoportalakulás folyamatát! Milyen előnyei és hátrányai vannak a csoporthoz tartozásnak, mit jelent az együttes élmény fogalma? Mi az a referenciacsoport? Ismertesse Asch konformizmussal és Milgram engedelmisséggel kapcsolatos vizsgálatát! Mi jellemzi a csoportnyomás, konformitás, engedelmisség folyamatát? Hogyan befolyásolja a csoport az egyéni vélemények alakulását?

15. A KOMMUNIKÁCIÓ

Jellemezze a verbális és a metakommunikáció fogalmát! Milyen módokon valósulhat meg a non-verbális kommunikáció, mit tudunk kifejezni általa? Ismertesse a tekintet, a mimika, a gesztikuláció, a testbeszéd és a térközsabályozás fontosabb jellemzőit! Mit jelent a raportépítés fogalma?

16. SZEMÉLYKÖZI VONZALOM

Mutassa be, mi befolyásolja, illetve mi növeli a személyközi vonzalmat! Hasonlítsa össze a kapcsolatok, a szerelem különböző típusait!

17. AZ AGRESSZIÓ

Ismertesse az agresszió elméleteit! Jellemezze az agresszió fontosabb típusait!

18. A TÁRSAS MEGISMERÉS

Magyarázza meg a séma, a sztereotípiát, az előítéletet, a holdudvar-hatást és az önbeteljesítő jóslat fogalmait! Mi jellemzi a személypercepció folyamatának modelljét? Milyen elméletekkel magyarázható az előítéletes gondolkodás? Milyen módszereket ismer, amik elősegítik az előítéletektől mentes viselkedés megvalósulását?

19. A PSZICHÉS BETEGSÉGEK

Hogyan diagnosztizálják a lelki zavarokat, normális-abnormális fogalmát? Jellemezze az egyik kiválasztott csoportot (szorongásos zavarok, hangulati zavarok, skizofrénia, személyiségzavarok)! Milyen tünetei, kiváltó okai és kezelési módjai lehetnek az adott betegségnek?

20. AZ ALKALMAZOTT PSZICHOLÓGIA TERÜLETEI

Milyen területekre bontható a tudományos pszichológia? Határozza meg az alkalmazott pszichológia fogalmát, sorolja fel a területeit! Mutasson be egy választott területet a felhasználási lehetőségeivel, a célok, a feladatok és a használt eszközök mentén!

A pszichológia szóbeli érettségi témakörei és az „A” tételsora

Elsődlegesen ajánlott szakirodalmak:

- Atkinson, R. C. Hilgard, E. (2005): Pszichológia. Budapest, Osiris.
- Johnson, R., McCann, V., Zimbardo, P. (2017): Pszichológia mindenkinek I- II-III-IV. Budapest, Libri Könyvkiadó Kft.

További tájékozódást segítő ajánlott irodalmak:

- Cole, M., Cole, R. C. (2006): Fejlődéslélektan Budapest, Osiris.
- Oláh Attila, Bugán Antal (szerk. 2006): Fejezetek a pszichológia alapterületeiből. ELTE Eötvös Kiadó.
- V. Komlósi Annamária (2002): Nem vagy egyedül. Budapest, Osiris.
- N. Kollár Katalin, Szabó Éva (szerk. 2017): Pedagógusok pszichológiai kézikönyve I-II-III. Budapest, Osiris.

A **B tételsor** a gyakorlati jellegű feladat, mely a tanultak alkalmazását kéri számon a mindennapi gyakorlatban.

Ennek lehetséges feladattípusai:

1. Irodalmi mű egy kijelölt részletének adott szempontú elemzése.
2. Fényképek vagy filmrészlet alapján kommunikációs gesztusok felismerése.
3. Újságcikknek látszó szöveg kritikus elemzése – szakmailag hitelesnek, tudományosnak tűnik vagy nem.
4. Pszichológiai jelenség azonosítása (mindennapi helyzetről készült leírás, vers vagy kép alapján).